

Pöytäkirja

RIKOKSENTORJUNNAN ORGANISOINTI JA NUORISORIKOLLISUUDEN VASTAISTEN TOIMIEN KOORDINOINTI; alatyöryhmä nuorisorikollisuus

Työryhmän kokous 5/2023

Aika: 24.4.2023, klo 9:00-12:00

Paikka: Oikeusministeriö, kh. Kiinnitys /Teams

Osallistujat:

Marjo Malja (STM) (pj)

Juha Tuovinen (SM)

Henni Axelin (OKM)

Susanna Hoikkala (STM)

Teemu Eriksson (VM)

Tuomas Pöyhönen (Poha)

Jari Yli-Pelkonen (Poha)

Karoliina Suonpää (HY)

Mari Ahonen-Walker (Kuntaliitto)

Janne Alanko (LUVN)

Mari Kaltemaa-Uurtamo (LAPHA)

Saija Sambou (OM), Minna Piispa (OM) (sihteerit)

Jaana Nevalainen, YM

Anna Bruun, TEM

1. Kokouksen avaus

Puheenjohtaja avasi kokouksen.

2. Alustukset työskentelyn taustaksi (15-20 minuuttia kukin)

Anna Bruun kertoi TEM:n toimenpiteistä (esitys liitteenä). TEM:ssä ei ole suoraan työryhmän kohde-ryhmään kohdennettuja toimenpiteitä. Työryhmän työn kannalta mielenkiintoista, että ulkomaalais-taustaisia lapsia ja nuoria on entistä enemmän. Kaikista lapsista ja nuorista joka kymmenes on ulkomaalaistaustaisia. 63 % heistä on syntynyt Suomessa ja 27 % ulkomailla, mikä vaikuttaa kotoutumiskeskusteluun, sillä Suomessa syntyneillä kotoutuminen koskee enemmän näiden lasten vanhempia. Rikollisuusongelman taustatekijöinä on usein perheiden taustat, kuten pienituloisuus. Maahanmuuttajaperheiden lapset elävät lähes neljä kertaa niin usein pienituloisessa perheessä kuin suomalaissyntyisten perheiden lapset (58% afrikkalaistaustaisista). Suomalaistaustaisista Neet-nuoria on 11 %, ulkomailla syntyneistä 27%. Ulkomaalaistaustaisten poikien hyvinvoinnissa on suuria haasteita kouluterveyskyselyn aineiston perusteella. Heillä paljon kokemuksia myös perheväkivallan uhriksi joutumisesta. Lasten muuttoikä on merkitystä sopeutumiseen ja kotoutumiseen, erityisesti vaikeuksia on teini-ikässä muuttaneilla.

Postiosoite

Postadress

Oikeusministeriö
PL 25
FI-00023 Valtioneuvosto
Finland

Käyntiosoite

Besöksadress

Eteläesplanadi 10
00130 Helsinki
Finland

Puhelin

Telefon

0295 16001
Internat.
+358 295 16001

Faksi

Fax

09 160 67730
Internat.
+358 9 160 67730

S-posti, internet

E-post, internet

kirjaamo.om@gov.fi
www.oikeusministerio.fi
www.justitieministeriet.fi

2(3)

Vanhempien hyvä kotoutuminen ja panostukset opetukseen ehkäisevät eriarvoistumista. Tutkimustiedon valossa koulutuksellisen eriytymisen ehkäisemiseksi tulee panostaa valmistavaan opetukseen, oman äidinkielen ja suomen (ml. S2) opetukseen sekä syrjinnän ehkäisyyn. Panostus vanhempien työllistymiseen ja muuhun kotoutumiseen näkyy tutkitusti lasten ja nuorten opintopoluissa. Maahanmuuttajavanhemmille suunnatuilla interventioilla on vaikutusta sekä vanhempien kasvatuskäytäntöihin (esim. vuorovaikutus ja kurinpito) että lasten hyvinvointiin (esim. käyttäytymishäiriöt, sosiaaliset taidot, opintomenestys).

TEM valmisteli tällä hallituskaudella kotoutumislainsäädännön kokonaisuudistuksen. Kotona lapsiaan hoitavat vanhemmat ovat kohderyhmä, joka nykyisellään jää liian usein kotoutumispalveluista sivuun. Kotoutumislain kokonaisuudistuksessa panostetaan aiempaa enemmän työelämän ulkopuolella oleviin ja kotona lapsia hoitaviin vanhempiin. Toinen iso asia on, että kotoutumispalvelut siirtyvät kunnille, myös työttömien työnhakijoiden kotoutumispalvelut. Bruunin esityksessä on koottu TEM:n ehdotukset hallitusneuvotteluihin, joista keskeinen on alueellisen eriytymiskehityksen ehkäiseminen ja varhaiskasvatukseen ja kouluille myönnettävä lisärahoitus tämän ehkäisemiseksi. Ehdotuksista muita keskeisiä työryhmän työn kannalta on, että luotaisiin malli, millä voidaan turvata kotona lapsia hoitavien palvelut, maahanmuuttajanuorten oppimisen tukeminen uudistamalla S2/R2 -opetusta varmistamaan kielitaidon kehittymistä ja mahdollistamaan nykyistä vahvemmin siirtymisen lukioon ja akateemisiin opintoihin ja varmistetaan sujuvat siirtymät toiselle asteelle sekä valmistavasta opetuksesta ja S2/R2 -opetuksesta yleisopetukseen sekä vahvistetaan kaikissa palveluissa ja palveluohjaamisessa maahanmuuttajalasten ja – nuorten huomioimista. Eri kieli- ja kulttuuritaustoista tulevien lasten ja nuorten harrastamista tuetaan; vahvistetaan harrastustakuun toteutumista maahanmuuttajaperheiden lasten kohdalla. Systematisoidaan palveluissa ohjaus yleisten kirjastojen, museoiden ja muiden taide- ja kulttuurilaitosten palveluihin.

Keskusteltiin niistä syistä, miksi ulkomaalaistaustaisilla aikuisilla on epäluottamusta mm sosiaaliviranomaisia kohtaan, eivätkä esimerkiksi ota ennalta estävän lastensuojelun palveluita, ja mahdollisuudesta laskea avunhakemisen kynnyksiä. Esteinä mainittiin lastenhoito kotona, esille nousi myös palvelut, jotkut eivät ole yhteen sovitettavissa etujen kanssa ja palveluiden hajanaisuus (esim. monialaiset palvelupisteet helpottavat palveluiden löytämistä). Bruun kertoi, että palveluihin osallistumisen velvoittavuus-elementti saattaa nousta esiin hallituskaudella, esim. kielikoulutukseen osallistuminen tukien saamisen edellytyksenä.

Malja nosti disinformaation meidän yhteiseksi haasteeksi, miten kerrotaan suomalaisesta yhteiskunnasta, miten odotetaan siinä toimittavan ja miten yhteiskunta toimii.

Eriksson korosti, että harrastusyhteistyö on hyvä nostaa esiin, sillä harrastusten kautta löytää suomalaisen yhteisön, mikä on hyvä integroitumisen kannalta. Lisäksi nostettiin tärkeäksi maahanmuuttajien omien yhteisöjen kanssa tehtävä yhteistyö.

- Jaana Nevalainen, kertoi YM:n toimista (esitys liitteenä). Segregaation ehkäisy on yksi ministeriön päätehtävistä, ja suoraan kohderyhmään kohdistuvia toimenpiteitä on vähän. Segregaatiota on ehkäisty ohjelmatyöllä. Ohjelman ongelmana on määräaikaaisuus, sillä pitäisi tehdä pitkän linjan suunnitelmia ja rahoituksia. Kaupunkien sisäinen sosioekonominen eriytyminen, segregatio, on voimistunut kaikkialla Euroopassa viimeisen kymmen vuoden aikana. Sama kehitys myös Suomessa: asuinalueiden eriytymisen pieni- ja suurituloisiin vahvistunut.

Nevalainen kertoi lähiöohjelmasta, sen kehittämishankkeista kaupungeissa ja tutkimushankkeista. Tutkimushankkeissa ollut paljon tutkimusta kouluista, lapsista ja nuorista sekä nuorten osallistami-

sesta. Kaupunkien hankkeissa myös paljon lapsiin ja nuoriin kohdistuneita hankkeita. Nevalainen totesi, että harrastukset ja liikunnan edistäminen ei noussut lähiöohjelmissa esiin kehittämisen kohteina. Ruotsissa, mm. Tukholman lähiöissä on tehty paljon hyvää lähiötyötä rikoksen ehkäisystä. Nevalainen lupasi lähettää materiaalia sihteereille. YM on tutkinut asukastilojen tuottamista esim. Porissa ja Lahdessa (Liipolan koulun asukastila).

Nevalainen korosti, että ulkomaalaistaustaisten osalta palvelut pitäisi olla lähellä ja ihmisen kohtaaminen on tärkeää. Nykyinen kehitys palveluiden keskittämistä ja digipalveluista on heille hankalaa.

3. Keskustelu työryhmän toimenpide-ehdotuksista

Keskustelussa tuotiin esiin, että paperissa on paljon hyviä ja laajoja toimenpiteitä, mutta mietitäänkö, kuka tekee ja millä resursseilla ja onko ajatuksena, että haemme rahoitusta, vai kirjataan vain toimenpiteitä. Päädyimme siihen, että työryhmä esittää toimeksiannon mukaisesti aukkokohtia nuorten rikollisuuden ehkäisyssä, joille tulevan hallituksen tulisi tehdä toimenpiteitä. Lisäksi Eriksson totesi, että osoitettava myös, mitä hyvää on jo tehty.

Axelin totesi, että maahanmuutto ei nykyisessä luonnoksessa näy. Todettiin, että täydennetään siltä osin kokouksen kuulemisen pohjalta. Axelin totesi myös, että ei enää näe, että valtakunnallinen koordinaatio olisi suurin aukko. Nostettiin esiin, että hyvien käytäntöjen kokoaminen ja tiedon levittäminen pitäisi nostaa esiin, mikä sopisi hyvin RTN:n tehtäväksi. Tarvitaan kuitenkin myös resursseja paikallistasolle viemään niitä eteenpäin. Sambou totesi, että myös pitkälle koulutustehtävä ja Laurea on koonnut koulutusta asiasta. Eriksson totesi, että nyt puhutaan paljon hyvinvointialueista, mutta kunta nostettava esiin, sillä kunta kohtaa nuoret aikaisemmin. Keskustelussa nousi esiin myös koulun käyminen seuraamuksen aikana. Sovittiin, että sijaishuollosta karkaavat otettava huomioon paperissa. Saija ja Minna käyvät Rikosseuraamuslaitoksen kanssa keskustelun siellä havaituista aukkokohtista. Sovittiin, että seuraavaan kokoukseen mennessä työstetään paperia, missä aukkokohtat kontekstoituu ja sihteerit laittavat viestiä työryhmälle, kun teksti Tiimerissä kommentoitavana.

Karoliina valmistelee nuorisrikollisuudesta parin sivun jutun, missä tilastoja erityisesti 18-29-vuotiaiden rikollisuudesta ja rikosten syistä.

Sihteerit ilmoittavat työryhmälle, kun teksti on kommentoitavissa toukokuun puolella.

4. Seuraavat kokoukset

- 12.5.2023, klo 8-10, toimenpide-ehdotusten viimeistely
- 22.5.2023, klo 9-12, tekstin hyväksyminen

5. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja poistui kokouksesta klo 11 ja Piispa päätti kokouksen 11.15.